выкарыстоўваюцца, як правіла, не свядома, а стыхійна. Адпаведна вышэйшы ўзровень прафесійнага майстэрства фарміруецца непрадказальна. Нізкі (рэпрадуктыўны) узровень мыслення спецыяліста не дазваляе яму, напрыклад, стварыць уласную інтэрпрэтацыю музычнага твора, хаця не выключаецца высокаякаснае капіраванне выканальніцкай манеры і трактоўкі іншых музыкантаў, выкарыстанне пэўных выканальніцкіх штампаў і г.д. Таксама можна весці гаворку пра рамеснікаў і творцаў ва ўсіх відах музычнай дзейнасці -- кампазіцыі, інструментоўцы, музычнай педагогіцы, дырыжыраванні і г.д.

Такім чынам, развіццё творчых здольнасцей і фарміраванне музычна-прафесійнага майстэрства навучэнца на ўзроўні творчасці вымагае ад выкладчыкаў работы па мадэліраванні вучэбнага працэсу, што праяўляецца, у прыватнасці, пры распрацоўцы творчых кантрольных заданняў і правядзенні дыягностыкі фарміравання творчых здольнасцей будучых спецыялістаў, у свядомым выкарыстанні адпаведных метадаў музычнага навучання згодна з дэманструемымі студэнтамі вынікамі пры выкананні кантрольных заданняў.

Валасюк Л.К.,
дацэнт

АСНОЎНЫЯ ЭТАПЫ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ НАД МУЗЫЧНЫМ ТВОРАМ ПА СПЕЦІНСТРУМЕНТУ

Самастойная работа над музычным творам заўсёды знаходзілася ў полі зроку музычнай педагогікі. Асноўная задача педагога -сфарміраваць музыканта, які правільна мысліць і ўмее самастойна працаваць. Работа над музычным творам сама па сабе не можа быць мэтай. Кожнае пастаўленае заданне павінна дапамагчы студэнту набыць нейкую новую якасць. Справа педагога -- забяспечыць вучня ведамі, метадамі работы над пераадоленнем тых ці іншых цяжкасцей, пакажаць яму найбольш простыя і кароткія шляхі засваення твора ў цэлым, навучыць творча працаваць. Кожнаму музыканту, які паставіў перад сабой мэту навучыцца добра іграць, неабходна штодзённа ўдасканальваць тэхніку выканання. Вельмі важна арганізаваць штодзённыя самастойныя заняткі па спецыяльнасці. Тут педагог можа дапамагчы ў складанні хатняга раскладу студэнта, прыкладнага плана пабудовы самастойных заняткаў, у чарнавым прапрацоўванні хатняга задання ў класе. Заданне павінна быць дакладным і ясным і адпавядаць магчымасцям студэнта.

У студэнтаў фарміруюцца навыкі самастойнай работы: звычка да штодзённай ігры на інструменце; развучванне твора ў павольным тэмпе (на першым этапе); прапрацоўванне цяжкіх месцаў (як у тэхнічным, так і ў эмацыянальным плане); уменне самастойна праставіць аплікатуру (улічваючы сувязь аплікатуры са структурай мелодыі, штрыхамі, залежнасць яе ад характару гуку, дынамікі, артыкуляцыі, фразіроўкі, тэмпу, розныя аплікатурныя варыянты; уменні працаваць над гукам, фразіроўкай, артыкуляцыяй, дынамікай і інш.

Прыступаючы да работы над творам, важна на першым этапе папярэдне пазнаёміцца з ім у цэлым, каб скласці агульнае ўяўленне аб яго змесце, асноўных мастацкіх вобразах, форме, характары. Для гэтага неабходна выканаць твор з пачатку і да канца, не спыняючыся, нават калі пры гэтым будуць дапушчаны памылкі. Калі студэнт не зможа сыграць п'есу самастойна, можна каго-небудзь папрасіць выканаць яе, або праслухаць яе ў запісу. На першым этапе рэкамендуецца прачытаць літаратуру пра жыццё і творчасць кампазітара, яго эпоху, пашырыць кругагляд праслухоўвання ў запісу музыкі кампазітара і г.д. Пазнаёміўшыся з творам, музыкант павінен скласці выканальніцкі план. Для гэтага неабходна спачатку прааналізаваць структуру твора, знайсці ў ім часткі, перыяды, сказы, фразы і асэнсаваць узаемадзеянні асобных буйных і дробных пабудоў, іх развіццё, вызначыць галоўную кульмінацыю, якой павінна быць падпарадкавана ўсё развіццё

твора. Глыбокаму разуменню твора садзейнічаюць аналіз формы танальнага плана, змен метра і рытму, нюансіроўкі, артыкуляцыі, фразіроўкі і кульмінацыі.

У адпаведнасці з гэтым і будуецца выканальніцкі план. У ім павінны быць улічаны асаблівасці жанру твора, яго змест, форма, характар выканання, тэмы.

Прааналізаваўшы структуру пабудовы твора і склаўшы выканальніцкі план, можна прыступіць да дэталёвага вывучэння вольнага тэксту. Работа над рытмам, гукам, фразіроўкай, найбольш складаным эпізодамі музычнага твора асобна, а затым аб'ядноўваючы іх, -- задача другога этапа работы над творам. Развучваць твор трэба ў запаволеным тэмпе. Гэта дае магчымасць пракантраляваць найдрабнейшыя тэхнічныя дэталі, зразумець выканальніцкія задачы, знайсці правільныя вырашэнні гэтых задач і авалодаць неабходнымі для выканання навыкамі. Услухоўваючыся ў кожную фразу, сказ, апрацоўваючы элементы фразіроўкі і кульмінацыі, неабходна асэнсавана іх запомніць. Своечасова на дадзеным этапе завучванне на памяць (з улікам псіхалагічных асаблівасцей студэнта і складанасці развучваемай музыкі). Важную ролю мае самакантроль. Пры гэтым фарміруюцца свабодныя аўтаматычныя рухі і індывідуальная трактоўка -- музычны вобраз.

На завяршаючым, трэцім, этапе работы над творам вучань павінен імкнуцца спалучаць у адно мастацкае цэлае ўсе падрабязнасці, усе дэталі, падначаліць іх адзінай мэце -- стварэнню яркага, мастацкага вобраза, творчаму ўвасабленню музычнага зместу выконваемага твора.

Выкананне твора на заліку, экзамене ці ў канцэрце -- вынік творчай работы.

Мазанік В.У.,
выкладчык

РОЛЯ АРКЕСТРАВАГА КЛАСА Ў РАЗВІЦЦІ ТВОРЧЫХ ЗДОЛЬНАСЦЕЙ СТУДЭНТА-ДЫРЫЖОРА

Працэс навучання ў вышэйшай навучальнай установе пры падрыхтоўцы спецыялістаў у галіне культуры і мастацтва ажыццяўляецца на аснове ўсебакавога ўліку патрабаванняў сучаснасці. Асоба кіраўніка, дырыжора аркестра выхоўваецца ў выніку вывучэння цэлага комплексу спецыяльных дысцыплін. Гэты блок дысцыплін фарміруе ў будучага кіраўніка аркестравага калектыву веды, навыкі і здольнасці, неабходныя для будучай спецыяльнасці. Навучанне тут ажыццяўляецца пры дапамозе розных форм вучэбнай работы: індывідуальных, групавых, калектыўных заняткаў. Такая разнастайнасць дазваляе зрабіць навучанне больш эфектыўным.

У сістэме падрыхтоўкі кіраўніка аркестра аркестравы клас займае асобнае месца. Гэта можна растлумачыць тым, што на занятках па гэтаму курсу ўзнікаюць тыповыя праблемы, якія маюць месца і ў прафесійнай дзейнасці. Складаная структура аркестравых рэпетыцый, абумоўленая спецыфікай заняткаў, стварае цудоўныя ўмовы для розных бакоў прафесійнай падрыхтоўкі і фарміравання асобы дырыжора.

Аркестравы клас не толькі раскрывае перад студэнтамі змест іх будучай дзейнасці, але і фарміруе ў іх практычныя навыкі па арганізацыі паўсядзённай, творчай і выхаваўчай работы ў калектыве. З'яўляючыся паўнапраўным удзельнікам аркестра, будучы дырыжор мае магчымасць пазнаць свой інструмент -- аркестр. У аркестры студэнт адразу адчувае, як узрасла разнастайнасць дынамічных, тэмбравых магчымасцей інструментаў.

Аркестравы клас з'яўляецца дзейсным сродкам развіцця слыхавых уяўленняў студэнтаў. Тут яны вучацца слухаць спачатку сваю партыю, потым усю партытуру. Умець

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ